

Forord NyS 54

Dette nummer af NyS er et temanummer om anvendt lingvistik. Formålet med temanummeret er at illustrere hvordan sprogvidenskabelig teori og metode kan bidrage til løsning af en bred vifte af samfundsmæssige problemstillinger. Artiklerne repræsenterer felter som læseforskning, kommunikationsforskning, sundhedskommunikation og retslingvistik. Udover at forholde sig til anvendelsesorienterede aspekter har de fleste artikler i dette nummer et stærkt metodologisk fokus, affødt af behovet for bedst muligt at kunne beskrive et underbelyst område af relevans for feltets praktikere.

Holger Juul, Anne-Mette Veber Nielsen og Hanne Trebbien Daugaard beskriver i artiklen *Morfologi på mellemtrinnet* et eksperimentelt undervisningsforløb som de har udviklet til elever på mellemtrinnet. Forløbet er udviklet på baggrund af en undersøgelse af hvilke former for morfologisk komplekse ord elever i 3.-4. klasse typisk møder i tekster rettet mod deres klassetrin. Blandt de undersøgte ord viste 85 % sig at være komplekse med suffiksafledninger som den hyppigste type. Forfatterne vurderede at cirka 2/3 af de komplekse ord var helt eller delvist semantisk transparente, hvilket taler for at viden om morfologi kan støtte ordforrådsindlæringen.

I artiklen *Hvad må vi så gøre?: Repetitive spørgsmål og adfærdsregulerende responser i interaktion med en person med demens* undersøger Elisabeth Muth Andersen, Gitte Rasmussen og Elisabeth Dalby Kristensens hvordan en dement borger selv forsøger at løse sproglige, kognitive og sociale udfordringer ved at tage initiativ til handling med varianter af spørgsmålet ”Hvad må vi så gøre?” Derigennem peger forfatterne på hvordan gentagelser ikke nødvendigvis skal ses som et sygdomstegn der kalder på adfærdsregulerende responser fra omgivelserne, men som borgerens aktive brug af sine tilbageværende ressourcer.

Den næste artikel, *De stressedes sprog: Nær sproglige analyser af det opsplittede selv og kontroltab*, handler om et stigende samfundsproblem, nemlig stress. Louise Hallstrøm Abildgaard, Christina Fogtmann Fosgerau

og Christian Gaden Jensen foreslår at eksisterende fænomenologiske studier af patienters erfaringer med stress suppleres med systemisk-funktionelle analyser af patienternes sproglige valg. Forfatterne argumenterer for at en sådan tilgang kan bidrage med mere specificerede indsigter i stressoplevelser og dermed styrke stressforskningen og -behandlingen.

Anne Kjærgaard, Gitte Gravengaard, Sine Hjuler og Camilla Dindler undersøger i artiklen *Tænke højt-protokoller. En metode til at undersøge modtageres tekstforståelse og -oplevelse* hvordan læsere reagerer på kommunikationsprodukter fra offentlige institutioner og private virksomheder. Det gør de ved hjælp af såkaldte tænke højt-protokoller, som indebærer at læsere fortæller hvad de tænker mens de læser. I modsætning til traditionelle psykologiske studier antages det her at forståelse skabes og genskabes i interaktion mellem forsker, informant og kommunikationsprodukt.

Rasmus Puggaards artikel *Telefoniske båndpasfiltres indflydelse på taler-genkendelse: høje frekvenser og dansk /t/* er en undersøgelse af hvordan transmissionen af lyd påvirkes af signalfiltrene i hhv. fastnettelefoner, mobiltelefoner og smartphones, og hvilke implikationer denne påvirkning kan have for retsfonetikken. Puggaard forklarer hvordan forskellige variationer i udtalen af dansk /t/ potentielt kan bruges til at identificere en specifik taler. For alle tre variationskilder vises det desuden hvordan de forskellige telefoniske båndpasfiltre udviser en stor del af variationen, og forfatteren foreslår derfor en række andre parametre i talesignalet som kan være værd at kigge på hvis man leder efter variation i /t/-udtale i en telefonoptagelse.

I artiklen *Grammatisk talesprogsanalyse som tilgang til at studere forståelser af depression* undersøger Hanne Sæderup Pedersen hvordan henholdsvis psykiatere og praktiserende læger taler om depression. Fokus er specifikt på gengivet sprogbrug ('reported speech'), og forfatterens systemisk-funktionelle analyser afslører divergerende tilgange til depression: Hvor psykiaterne omtaler depression med statiske, essentialistiske termer, udviser de praktiserende læger en mere konstruktivistisk forståelse af depression som en tilstand hvis status kan forhandles med patienterne.

Efter artiklerne følger Jacob Thøgersens anmeldelse *Et ambitiøst og kompliceret sammenskudsgilde*, der behandler antologien ”Creativity and Continuity. Perspectives on the Dynamics of Language Conventionalisation”, redigeret af Dorthe Duncker og Bettina Perregaard. Som titlen antyder, omhandler antologien konventionalisering, altså spørgsmålet om hvordan (sproglige) handlinger bliver til normer og regler, og hvordan handlinger kan blive kommunikative ved at vi orienterer os mod fælles forventninger.

Nummeret slutter med en indkaldelse til næste temanummer om multimodalitet.

Redaktionen ønsker god læselyst!

